

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Svenska kyrkan och samverkan
- en kvalitativ studie om diakoners och socialarbetares syn
på samverkan mellan församlingar och socialkontor

Emma Silver

Kandidatuppsats SOPA 63

VT 2018 Campus Helsingborg

Handledare: Annika Capelán Köhler

Abstract

Author: Emma Silver

Title: The Church of Sweden and collaboration, a qualitative study on deacons' and social worker's view on collaboration between congregations and social offices. [Translated title]

Supervisor: Annika Capelán Köhler

Assessor: Mikael Sandgren

The Church of Sweden has a long history of social work, and until year 2000 the Church of Sweden was a part of the government. Officially, the divorce between the two has not implied other changes than that each one is now in charge of its own economy. This study was done with a qualitative method in which semi-structured interviews were conducted with three deacons and three social workers. The aim was to explore how the interviewees view the situation and the potentials for collaboration between the two organizations today. To analyse the material, *organization theory*, was applied as well as the concept of, *collaboration*. Previous research conducted on the history of social work in Sweden shows that the Church of Sweden tangents with the government. The study shows that both deacons and social workers view the Church of Sweden and the social services as two organizations with similar goals and objectives, and working towards a similar understanding of collaboration. Their way of viewing the differences between the two organizations, is that they follow different rules and principles. The study shows that division of responsibility is vague and not set. According to collaboration theory, the two organizations are stuck in the first phase of collaboration. All interviewees were positive towards each other's work with clients, but they did not have a deeper knowledge about what resources the other organization held. It further shows that the interviewees were positive to a future collaboration but pointed out that it probably would take a long time to create it. Collaboration between the two of them does not exist in an outspoken opinion, but it exists in some cases, because of initiative of individual actors.

Keywords: collaboration, the Church of Sweden, deaconess, social work, social services.

Förord

Går Svenska kyrkan och dess sociala arbete hand i hand med socialtjänsten och dess sociala arbete? Det är en fråga jag har ställt mig länge. När jag höstterminen 2014 hade min socionompraktik hos en diakon i en församling i Svenska kyrkan fick jag svar på en del funderingar men långt ifrån alla. Det väcktes även nya frågor och tankar som bidragit till varför jag valt att fördjupa mig ytterligare inom det här ämnet. Under min socionomutbildning har det talats mycket om olika former av samverkan i vårt samhälle och jag har uppfattat samverkan som något positivt. Under min praktik blev jag förbryllad över varför den församling jag befann mig i inte vände sig mer till socialtjänsten och vice versa i och med att de hade liknande och ibland samma klienter. Jag uppfattar det som ett problem i samhället om två stora sociala institutioner/organisationer inte samarbetar, då jag finner samverkan både gynnsamt för samhället, för de yrkesverksamma och för klienterna som uppsöker dem. Därför har jag nu valt att undersöka det här närmre för att få en djupare inblick i hur det ser ut och kan se ut i praktiken. Finns det en samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten? Hur ser den i så fall ut?

Jag vill tacka mina intervjupersoner för att de tagit sig tid att besvara mina frågor och bidragit till ett intressant material att arbeta med. Jag vill också rikta ett stort tack till min handledare som hjälpt mig genomgående med studien, varit engagerad, uppmuntrande och fått mig att nå mina mål. Jag vill även tacka min familj och mina vänner för ett stort stöd och uppmuntran.

Lund, mars 2018

Emma Silver

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte	9
1.3 Frågeställningar	9
2. Bakgrund	10
2.1 Centralt begrepp	13
2.1.1 Diakoni	
3. Kunskapsläget	14
3.1 Svenska kyrkan som välfärdsaktör i dåtid och nutid	14
3.2 Diakoni inom välfärdsramen Sverige - Tyskland	18
3.3 Församlingen i granskningssamhället	19
4. Metod	21
4.1 Metodval	21
4.2 Semistrukturerade intervjuer	22
4.3 Urval	24
4.3.1 Avgränsningar	
4.4 Förförståelse	25
4.5 Trovärdighet och tillförlitlighet	25
4.6 Forskningsetiska överväganden	27
4.7 Tillvägagångssätt	28
5. Teori	30
5.1 Organisationsteori	30
5.2 Samverkan	31
6. Presentation av intervjupersoner	35
7. Resultat och analys	36

7.1 Ansvarsfördelning	36
7.2 Samverkan	40
7.3 Återkoppling till frågeställningarna	45
8. Avslutande diskussion	47
8.1 Förslag till vidare forskning	48
9. Referenslista	49
10.0 Bilagor	53
10.1 Intervjuguide	53
10.2 Informationsbrev	54

1. Inledning

Svenska kyrkan och den kommunala socialnämnden är två starka och viktiga aktörer i det svenska välfärdssamhället. De arbetar båda för att hjälpa människor som på olika sätt är utsatta och i behov av hjälp. Den hjälp de har att erbjuda ser dock olika ut. I en artikel av Karin Warne som publicerades i Dagens nyheter (2007) uttrycks det en stark kritik mot socialtjänsten i Stockholm. Svenska kyrkans diakoner slår larm om att Stockholms fattiga skickas vidare från socialtjänsten till kyrkan. Cecilia Matton, diakon i Hässelby församling uttrycker i artikeln att människor inte får den hjälp som de borde av socialtjänsten. Denna problematik tas även upp i studien ”Utanför välfärdsstaten - om frivilligt socialt arbete och ekonomiskt utsatta barnfamiljer” av Harju, Hjort och Montesino (2009). Har det yttersta ansvaret i dagens samhälle skiftat huvudaktör från statlig till frivillig välfärd? Skulle en samverkan mellan statlig och frivillig välfärd vara möjlig?

I en rapport gjord av Länsstyrelsen (2009) angående hur kommunerna i Skåne efterlever socialtjänstlagens olika bestämmelser om samverkan inom organisationer och/eller föreningar, framkommer det att samverkan finns mellan en rad olika organisationer och föreningar. Några av dem är Svenska kyrkan, Lions och Rotary (Länsstyrelsen 2009). Det uttrycks också att det finns en tydlig politisk vilja till samverkan i två tredjedelar av kommunerna i Skåne vilket ses som positivt för framtiden. Länsstyrelsen ser dock ett behov hos många kommuner att utveckla socialtjänstens bestämmelser om samverkan med den ideella sektorn. Den skulle kunna utvecklas genom att tillämpa den lagstiftning som redan finns om samverkan. Det kommer att innebära stora vinster för dels kommunerna och dess invånare och dels för den ideella sektorn om detta sker, vilket indikerar på att en samverkan Svenska kyrkan och socialtjänsten emellan skulle vara gynnsam för samhället (ibid).

Harju, Hjort och Montesino (2009) ställer sig frågande till hur frivilliga organisationer placerar sig i förhållande till de offentliga välfärdslösningarna i sin studie. Ser de frivilliga organisationerna sig som ett komplement, partner, ersättare eller konkurrent till den offentliga välfärden? Vidare uttrycks det att frivilliga organisationer tycks fungera som både ett komplement, förmedlande länk och ibland som en ersättare till det offentliga

välfärdssystemet. Det framgår också att kunskapen kring denna relation i dagens samhälle är relativt begränsad, därför var det av särskild vikt att studera relationen vidare (Harju, Hjort & Montesino 2009:26-29). Utifrån denna motivering har även jag utformat mitt forskningsproblem.

1.1 Problemformulering

Välfärdssamhällets framväxt under 1930-1970-talet innebar att de sociala problemen i samhället kom att betraktas som en följd av ojäm tillgång till välfärd, arbete och bostäder. För att åtgärda problemen och skapa mer jämlika förhållanden i samhället utvecklades bostadspolitik, arbetsmarknadspolitik och andra typer av socialpolitik (Meeuwisse & Swärd 2002:29). När forskare, författare och andra sakkunniga försöker definiera begreppet socialt problem landar de ofta i att det har med samhällets struktur och organisation att göra (ibid). Ansvar för att åtgärda de företeelser som identifieras som sociala problem vilar inte bara på dem som direkt berörs av problemen utan också på samhället i sin helhet (Meeuwisse & Swärd 2002:29). Samhällsansvaret upprätthålls i regel med det offentliga systemen i samhället som bedrivs av stat och kommuner vilket presenteras i socialtjänstlagen kap 2 §1:

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap. I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. *Lag (2011:328)*

Utöver socialtjänstlagen kan också andra insatser som berör familjen, frivilliga och privata organisationer innefattas. Vilka åtgärder som ska vidtas beror på hur man definierar problemen samt vilka perspektiv och resurser det finns för att avhjälpa dem (Meeuwisse & Swärd 2002:39). När välfärdssamhället utvecklades och staten tog det övergripande ansvaret för de sociala tjänsterna i samhället ifrågasattes Svenska kyrkans roll i samhället. Det ledde också till en del andra frågor, en av dem var vem som skulle ansvara för hjälpen till de äldre,

missbrukare, funktionsnedsatta m.fl. Enligt socialtjänstlagen kap 2 §1 har socialtjänsten det huvudsakliga ansvaret för att säkerställa att samhällets svaga får den hjälp de behöver, vilket i dagens samhälle lett till en ökad arbetsbelastning på socialtjänsten. Skulle det kunna ses som gynnsamt att involvera flera välfärdsaktörer i en samverkan? Vad ett socialt problem är finns det ingen enhetlig definition av och jag kommer inte i denna studie försöka definiera vad det är. Jag tycker att ett socialt problem är något som på samhällsnivå skapar problem för en stor grupp människor i deras vardag. För att kunna diskutera samverkan i den här studien och utveckla varför jag uppfattar avsaknaden av samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten som ett organisatoriskt problem, baseras på litteratur och tidigare forskning.

I studien av Harju, Hjort och Montesino (2009) som togs upp i inledningen framhålls det att intresset för forskning inom frivilligt socialt arbete och frivilliga organisationer ökat kraftigt i Sverige. Orsakerna till det är bl.a. att det finns ett internationellt perspektiv i behovet av att undersöka hur olika länders välfärdsanordningar kommit att förändras och utvecklas (Harju, Hjort & Montesino 2009:3). När det kommer till samarbetet som framställs i studien mellan offentliga verksamheter och frivilliga organisationer presenterar flera av de frivilliga organisationerna samarbetet som sparsamt. De samarbetet de frivilliga organisationerna talar om ser olika ut men en likhet är att de alla måste förhålla sig till socialtjänsten. Relationen till socialtjänsten anses i vissa fall vara komplicerad enligt intervjuerna med de frivilliga organisationerna. Det presenteras att socialtjänsten ibland ger avslag på ekonomiska prövningar p.g.a vetskap om att de frivilliga organisationerna har möjlighet att täcka upp för den sökandes behov. Flera av de intervjuade, framför allt de som arbetar inom kyrkan lyfter fram att socialtjänsten på olika sätt hänvisar klienter till de frivilliga organisationerna. Det framgår också av intervjuerna att det uttalats att socialtjänsten inte hade fungerat utan de frivilliga organisationerna (Harju, Hjort & Montesino 2009:24). Denna historik kopplar jag samman med min fråga i inledningen som löd: Har det yttersta ansvaret i dagens samhälle skiftat huvudaktör från statlig till frivillig välfärd?

Hur ser det ut idag i praktiken mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten? Tar socialtjänsten hjälp av stadens församlingar? Vänder sig diakoner på ett naturligt sätt till socialtjänsten för att finna lösningar till sina klienter? Enligt de debatter som pågår verkar det inte vara fallet.

Kan det uppfattas som ett nutida organisatoriskt problem om Svenska kyrkan och socialtjänsten inte agerar i samverkan. Skulle det på sikt kunna leda till ett socialt problem om socialtjänsten inte kan axla alla dess ansvarsområden, vilket skulle kunna leda till att välfärden inte kan säkerställas?

Det blir i den här studien relevant att undersöka hur personer som verkar inom Svenska kyrkan respektive socialtjänsten faktiskt ser på samverkan dem emellan. Den samverkan som presenteras i Länsstyrelsens rapport från 2009 ses som gynnsam för kommunerna och den ideella sektorn, vilka socialtjänsten och Svenska kyrkan tillhör. Hur ser de berörda professionerna då på samverkan i praktiken mellan sina arbetsplatser, församlingen och socialkontoret? Hur skulle samverkan dem emellan kunna utvecklas?

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka diakoners och socialarbetares syn på samverkan och möjligheter för samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor.

1.3 Frågeställningar

- Hur ser diakonerna respektive socionomerna på samverkan professionerna emellan?
- Hur ser de att likheter och skillnader mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten påverkar förutsättningar för samverkan idag?
- Hur förhåller sig de respektive arbetsgrupperna till möjligheter för vidare samverkan dem emellan i framtiden?

2. Bakgrund

Svenska kyrkans historia och framväxten av socialtjänsten har tydliga kopplingar till varandra. För att kunna uppnå mitt syfte, som är att undersöka diakoners och socialarbetares syn på samverkan och möjligheter för samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor, behövs en inblick i både Svenska kyrkans och det sociala arbetets historia. Svenska kyrkans välfärdsarbete har under hundratals år utvecklats och gjorts om och denna utveckling har lagt grunden till den nutida välfärdsstaten och dagens sociala arbete.

Svenska kyrkan är Sveriges största kristna trossamfund och har i dagsläget 6,1 miljoner medlemmar. I dess organisation ryms en mångfald av möten och verksamheter, både i Sverige och utomlands (Svenska kyrkan 2017a,b). Socialtjänsten bildades 1968 och dess historia delas till viss del med kyrkan. Klostren var dåtidens svar på dagens socialtjänst och sjukvård. Det beskrivs på Socialstyrelsens hemsida (2017) att ansvaret för fattigvården och socialtjänsten låg på kyrkan men mer som en form av välgörenhet. När Gustav Vasa reformerade Sverige under 1520-talet från katolsk ledning till luthersk, förstördes klostren och även den svenska sjukvården och socialtjänsten. De sociala frågorna fortsatte dock att ligga på kyrka, familj och församling, men det krävdes nya lösningar för att få bukt med bl.a. urbanisering, missväxt, svält, emigration, ökande befolkning, rösträttsrörelsen, nykterhetsfrågan, arbetarrörelsens framväxt m.m. Denna förändring i behovet av socialtjänst och vård krävde att samhället och kyrkan tillsammans tog fram nya verktyg. I samband med urbaniseringen när fler och fler flyttade från landsbygden in till städerna förlorade många människor möjligheten att kunna bli försörjda av sina släktingar, grannar eller den egna församlingen om de blev sjuka (Socialstyrelsen 2017).

År 1912 skapades därför den ”Kungliga socialstyrelsen” och den hade som huvuduppgift att behandla och samla arbetarfrågor som exempelvis fattigvårdsfrågan, nykterhetsvården, de vanartiga barnen och arbetarskyddet. När dessa nu var samlade på ett och samma ställe löd instruktionen att de skulle lära känna de sociala förhållandena och förebygga, undanröja och mildra sociala missförhållanden i samhället (Socialstyrelsen 2017). På 1920- och 1930-talet

instiftades fler lagar som exempelvis alkoholistlagen och även sjukkassan reformerades, vilket ledde till att Socialstyrelsen 1938 omorganiserades till att bli ett socialvårdsverk med huvudfokus på barnavård och fattigvård. Under årens lopp skiftade även fokus från dessa två till att istället innefatta socialtjänst, äldreomsorg, barn och ungdomsomsorg och handikappfrågor, och så ser det även ut idag (ibid).

En central förändring inom Svenska kyrkan skedde år 1951 när religionsfrihetslagen trädde i kraft. I och med den kunde vem som helst gå ur Svenska kyrkan och var inte tvingad att gå med i ett annat religiöst samfund. År 2000 lagstodgades det att Svenska kyrkan och staten skulle skiljas åt, Svenska kyrkan gick då från att vara en statskyrka till att bli en frivillig institution/organisation. Svenska kyrkan och staten skulle inte längre rymmas under samma tak, utan de skulle vara två egna institutioner/organisationer med egna regelverk. Inga kyrkliga organ är längre statliga eller kommunala myndigheter och den tidigare Kyrkolagen ersattes av en Kyrkoordning, som fastställdes av kyrkomötet år 1999 (Svenska kyrkan 2017c). Kyrkoordningen är Svenska kyrkans motsvarighet till Sveriges lagbok och dess huvudsakliga uppgift är att ange beslutsformer och strukturer som ger förutsättningar för att Svenska kyrkan ska kunna fullfölja sin kallelse.

Socialpolitiken i Sverige är starkt präglad av arbetarrörelsens framväxt och under 1900-talet har de nordiska välfärdsstaterna sakta gått från ett *fattigvårdsperspektiv* till ett *välfärdserspektiv* (Meeuwisse & Swärd 2002:44). Trots att de nordiska välfärdsstaterna i jämförelse med andra länder i Europa utmärker sig med generellt inriktade socialpolitiska satsningar av olika slag, vittnar ändå socialbidragssystemen om att Sverige har en stabil fattigvårdstradition (ibid). Fattigvårdstraditionen har växt fram ur kyrkans tidiga arbete med att ta hand om samhällets fattiga, som kyrkan tänkte var deras kyrkliga plikt. I samband med utvecklandet av välfärdsstaten och kyrkans och statens separation går nu samhället istället långsamt mot det så kallade *välfärdserspektivet*.

De senaste decennierna har de nordiska välfärdsstaterna haft uppe diskussioner för en del omprövningar, bl.a. omständigheter som minskade offentliga resurser, längre sjukvårdsköer och hög arbetslöshet. Diskussionerna har lett till att den statliga välfärden ifrågasatts. Det har

också framkommit i dels den politiska debatten och i samhällsvetenskaplig forskning att det finns ett intresse för de funktioner som frivilligorganisationerna skulle kunna fylla och de skulle också vara gynnsamma för att förstärka välfärden och demokratin (Meeuwisse & Swärd 2002:45). Intresset för de frivilliga organisationerna beskrivs också i Harju, Hjort och Montesinos (2009) studie som tagits upp tidigare. De förklarar att dagens välfärdsstat genomgår en ideologisk och ekonomisk kris som lett till en omorganisering av de sociala insatserna. Det har skett en förskjutning i relationen mellan de frivilligas och de offentliga ansvar (Harju, Hjort & Montesino 2009:4). De frivilliga organisationerna i samhället utgör idag en heterogen grupp där det både finns traditionella och väletablerade organisationer som Svenska kyrkan och stadsmissionen (Harju, Hjort & Montesino 2009:5). Det finns också en hel del nya organisationer som profilerar sig på olika grunder. I Malmö fanns det år 2005 ca 2200 registrerade ideella organisationer enligt skatteverket. Exempel på kyrkliga verksamheter som erbjuder hjälp som lyfts fram i studien är bl.a. Katolska kyrkan i Malmö, Öresundskyrkan och Frälsningsarmén (Harju, Hjort & Montesino 2009:9,16-17).

Sammanfattningsvis har det förr i tiden funnits en samverkan mellan staten och kyrkan men den försvann sakta i och med välfärdssamhällets framväxt under mitten av 1900-talet. Avsaknaden av samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten börjar visa sig i dagens samhälle. Trots det finns det många ideella organisationer, privata aktörer och institutioner som bidrar till den gemensamma välfärden, när vi nu går mot ett mer *välfärdsorienterat* samhälle enligt Meeuwisse och Swärd (2002:45). En omorganisering av de sociala insatserna skulle på sikt gynna det offentliga välfärdssamhället, om en samverkan kunde ske på liknande sätt mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten som den gjorde förr.

2.1 Centralt begrepp

Nedan kommer jag förtydliga och förklara begreppet diakoni som tas upp kontinuerligt i studien.

2.1.1 Diakoni

Diakoni är ett gammalt begrepp som kommer från grekiskans ord för *tjäna* och är centralt i den kristna kyrkans historia. Idag är diakoni en beteckning för kyrkans sociala ansvarstagande inom en rad olika områden (Nationalencyklopedin 2016). Begreppet diakoni har haft olika betydelse i olika tider. På Svenska kyrkans hemsida uttrycks det diakonala arbetet såhär:

Diakoni betyder tjänst och innebär omsorg om medmänniskan i livets olika situationer. Att värna om medmänniskan och hålla människovärdet högt präglar diakonins uppgift. Diakoni kan beskrivas som den kristna tron omsatt i praktisk handling. (Svenska kyrkan 2017e)

Blennberger och Hansson (2008) ger en rad olika definitionsförslag på vad diakoni är och landar i definitionen:

Med diakoni avses social verksamhet som bedrivs inom eller med anknytning till ett kristet samfund/en kristen organisation. (Blennberger & Hansson 2008:23)

En diakons uppgifter kan därför vara väldigt olika beroende på vilken församling diakonen arbetar inom. På Svenska kyrkans hemsida beskrivs diakonernas arbete som ett särskilt uppdrag av kyrkan att stödja utsatta människor. Diakoner värnar om medmänsklighet och ett högt människovärde. Samtalen de erbjuder kallas själavårdande samtal och innebär just vad ordet säger, nämligen *att vårda själen*, genom att få tala om tankar, känslor, livskriser, relationer, sorg eller ensamhet med en diakon. En diakons arbete är mycket utåtriktat och det innebär även att hålla kontakten med olika institutioner och myndigheter i samhället, som äldreboenden, skolor och socialtjänst (Svenska kyrkan 2017e). Vidare på Svenska kyrkans hemsida framgår det att det är viktigt för kyrkan att samverka med samhället för att kunna påverka samhället och påverkas av samhället (ibid).

3. Kunskapsläget

Svenska kyrkan och dess funktion i samhället har förändrats med tiden och likaså dess huvuduppgifter. För att kunna förstå och analysera kyrkans arbete förr och nu och även det sociala arbetet över lag behövs en förankring i historien. Därför har jag valt att ge en inblick i fem relevanta studier, avhandlingar och litteratur som bl.a. tar upp historiken kring Svenska kyrkans roll i det sociala arbetet i Sverige. Tre av studierna berör Svenska kyrkans funktion och arbete i dåtid och nutid och tar upp relevanta frågor kring kyrkans arbete i samhället. De berör även frågor angående kyrkans roll i framtiden inom välfärdssektorn. En av avhandlingarna jämför välfärdsstaten Sverige med Tyskland som har en annan relation mellan kyrka och stat. Den sista avhandlingen är av en mer granskande karaktär och har utvärderat det diakonala arbetet i sex olika församlingar i Sverige och analyserar hur olika former och uttryck av kontroll förändrats inom Svenska kyrkan över tid.

För att hitta mina studier och avhandlingar har jag använt sökord som ”Svenska kyrkans roll i det svenska samhället”, ”Socialt arbete i Svenska kyrkan”, ”Diakoni”, ”Socialt arbete i Sverige”. Jag har använt mig av sökmotorerna google.com, avhandlingar.se, scholar.google.com och LUB-search. Jag valde dessa studier och avhandlingarna samt litteratur för att kunna besvara mina frågeställningar. För att kunna analysera min empiri behöver jag kunskap om diakoni, socialt arbete och de bådass historia. Det får jag med hjälp av den tidigare forskning jag valt att presentera.

3.1 Svenska kyrkan som välfärdsaktör i dåtid och nutid

I avhandlingen ”Svenska kyrkans sociala arbete - *för vem och varför?*” av Charlotte Engel (2006) framgår det att avhandlingen bygger på 149 stycken semistrukturerade intervjuer med medarbetare och förtroendevalda från sex svenska församlingar. Engel (2006) börjar med att beskriva Svenska kyrkans och diakonins utveckling och syfte genom tiden. Engel (2006:11-12) förklarar att kyrkan redan på medeltiden började organisera hjälp till fattiga och

sjuka. I 1686 års kyrkolag klargörs det att kyrkans uppgift är att vårda de fattiga, sjuka, halta och blinda. Fram till mitten av 1800-talet stod Svenska kyrkan direkt eller indirekt för all människohjälpare verksamhet i samhället (ibid). Under 1800-talets andra hälft distanserar sig kyrkan från staten och 1862 lagfästas skillnaden mellan de kyrkliga och de kommunala uppgifterna i samhället. Fattigvårdsfrågan och de sociala frågorna blev centrala i samhällsdebatten både i Sverige och i övriga Europa (Engel 2006:11-12). År 1851 bildades den första kvinnliga diakonianstalten/diakoniinstitutionen i Stockholm och efter det bildades ett flertal till och de utvecklade en stor diakonal verksamhet runt om i landet. Institutionerna och deras arbete kom på längre sikt att bidra till mer omfattande och generella hjälpinsatser ifrån samhällets sida. Med hjälp av lagstiftningsrätt och större ekonomiska resurser kunde de överföra de enskilda initiativen och insatserna till att omfatta hela samhället (Engel 2006:12-13). Trots att samhället började ta ett mer övergripande ansvar för de svaga och sjuka fanns ändå kyrkan och dess resurser kvar som ett komplement. Diakoniinstitutionerna startade upp utbildningar i sjukvård och socialt arbete för hemsystrar men även det kom så småningom att bli samhällets ansvar. I församlingslagen 1961 fastställdes kyrkans roll i samhällsarbetet och diakonins roll i kyrkan. Det slogs då fast att församlingar med hjälp av skatteintäkter hade rätt att vårda barn, unga, sjuka och gamla och andra som var i behov av vård och omsorg. När samhället sakta förändrades, förändrades också hjälpbehoven och särskilt behovet av social omsorg (Engel 2006:13-14).

Begreppet välfärd fick från 1961 en allt tydligare plats i det svenska samhället och Sverige kategoriserades som ett land som byggde sin välfärd på en socialdemokratisk välfärdsmodell. Samhället präglas även idag av en omfattande offentlig välfärd och diakonins uppgift att hjälpa och stödja de fattiga och sjuka finns fortfarande kvar. Inte bara i den nya kyrkoordningen som utkom år 2000 när kyrkan och staten skiljdes åt utan också i de allmänna föreställningarna om diakoni (Blennberger & Hansson 2008:31-32). Eva Jeppsson Grassman menar i sin studie ”Socialt arbete i församlingens hägn” (2001) att skilsmässan mellan staten och kyrkan år 2000 satte punkt för kyrkans roll som en viktig del i vårt myndighetssverige. Vidare uttrycker hon att religionen i och med skilsmässan har privatiserats. Det religiösa livet har enligt många forskare mer och mer kommit att präglas av ett nytto- och marknadsorienterat förhållningssätt till förmån för värderingar och normer som betonas av medlemskap och social gemenskap

(Jeppsson Grassman 2001:18-19). Kyrkoinstitutionernas verksamhet och samhällsfunktion befinner sig i ett paradigmskifte. En fråga som Jeppsson Grassman (2001:20) ställer sig är vilken roll och betydelse Svenska kyrkan ska ha i samhället och i människors liv.

Blennerger och Hansson (2008) ställer sig också frågan:

Är det befogat att behålla ett karitativt diakonibegrepp i en situation som sedan länge gjort omsorgen till en gemensam, till största delen offentlig angelägenhet, oberoende av religiösa motiv? (Blennerger & Hansson 2008:32)

De menar att diakonins roll och insatser kräver en annan motivering idag än vad den gjorde förr. Det beror inte på att nöden i samhället skulle vara löst eller försvunnen. Det samhälle vi lever i idag erbjuder genom sina institutioner medel för sociala insatser som är oberoende av kyrkan och som kan tillfredsställa också kristna människors engagemang (ibid). Vidare skriver de att inga välfärdsinstanser står och faller med den kristna församlingen och församlingen är heller ingen självklar plattform för de församlingsmedlemmar som vill jobba socialt. En omständighet som hänger ihop med det ovanstående är att Svenska kyrkan i kyrkoordningen 2000 presenteras som en samling geografiska självstyrande pastorat som är över 1000 till antalet. Varje pastorat har möjlighet till att själv bedriva social verksamhet, vilket då gör kyrkan och församlingen till en potentiell välfärdsaktör (Blennerger & Hansson 2008:32). Vad har det här för teologisk betydelse? Blennerger och Hansson (2008:32) menar att några skulle tycka att det är helt normalt att en församling som tar på sig sociala uppgifter lämnar ett bidrag till den totala välfärden i Sverige utan att deras insatser kanske skiljer sig från de övriga välfärdsinsatserna. Det finns också de som skulle protestera mot denna inställning och istället mena att diakonins budskap vore direkt missledande om inte kyrkan och den kristna tron satte sin prägel på det sociala engagemanget (ibid). Att kyrkan framstår som ett alternativ till välfärd kan också hänga samman med att offentliga välfärdsaktörer och många andra instanser och organisationer håller sig neutrala i frågor som rör livsåskådning (Blennerger & Hansson 2008:33).

Diakoni utförs i gemenskap med den kyrkliga församlingen och är inspirerad och grundad i kristen tro. Gemenskapen med församlingen är det som gör diakonin unik och det är det som

är den stora skillnaden mot den statliga välfärden (Blennberger & Hansson 2008:33). Blennberger och Hansson (2008) poängterar också att det är långt ifrån alla som håller med om det resonemanget och menar att många istället skulle kunna tänka såhär:

Historien visar att kyrkan och dess institutioner inte bara förkunnat evangelium, utan bedrivit fattigvård, skolundervisning, åldringsvård och sjukvård. (Blennberger & Hansson 2008:33)

Idag skulle vi kalla det för välfärdsarbete eller frivilligt socialt arbete och Blennberger och Hansson (2008) liknar det med att kyrkan under 1900-talet lämnat över stafettpinnen som välfärdsaktör till samhällets offentliga trygghetssystem. Det moderna välfärdssamhället bedriver i nutid det som förr kallades för kristen barmhärtighet.

I studien ”Svenska kyrkan som välfärdsaktör i en global kultur” som gjorts i samarbete med HSR:s (Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets) program stat-människa, det svenska samhället i omvandling, fokuseras det mest på förändringsprocesser som berör välfärdssamhällets framtid. Undersökningen bygger på intervjumaterial som riktar sig till den kommunala socialtjänsten och den kyrkliga diakonin på sex olika orter. I studien beskriver författaren Anders Bäckström (2001:30-31) att Svenska kyrkan under 1900-talet utifrån ett samhällsnyttigt perspektiv uppfattats som en del av den svenska välfärden. Kyrkan har på samma sätt som kommunerna bidragit med social vård, bidragit med andlig vård. Bäckström (2001:30-31) menar att Svenska kyrkan och dess kyrkliga handlingar och omsorg om samhällets individer har varit och fortfarande är en grundsten i vårt nutida välfärdsbygge (ibid). Bäckström (2001:12) ställer sig också frågande till var Svenska kyrkan befinner sig rent organisatoriskt, har separationen ifrån staten inneburit ett ökat engagemang för samhällspolitiken? Bäckström (2001:28) uttrycker att Svenska kyrkans samhällsuppdrag successivt avvecklats i samband med att det moderna samhället tagit mer plats. Bakgrunden till det menar Bäckström (2001:28) beror på att grundtanken i det nya moderna samhället är att det ska vara neutralt från politiska och religiösa frågor. Relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten år 2000 framhåller Bäckström (2001:28) är ett uttryck för en större process som kommit att prägla olika samhällsorganisationers förhållanden till dess befolkning och detta också på en global nivå (ibid).

3.2 Diakoni inom välfärdsramen Sverige - Tyskland

Annette Leis tar i sin avhandling ”Den kyrkliga diakonin inom ramen för två välfärdssystem”(2004) upp att välfärdens omfattning och kvalitet under de senaste decennierna kommit att ifrågasättas. Leis (2004) har gjort en svensk-tysk komparativ fallstudie där hon undersökt två diakoniinstitutioner, en i Sverige och en i Tyskland, mot bakgrund av deras roll inom respektive välfärdssystem. Materialet har insamlats med hjälp av intervjuer och utvalda representanter för institutionerna samt av protokoll från deltagande observationer. Den svenska välfärdsstaten och den tyska socialstaten har tvingats till en rad olika reformer och står inför ytterligare förändringar i framtiden. Samtidigt bidrar dessa förändringsprocesser till att nya aktörsgrupper kan etablera sig på välfärdsmarknaden. Det gäller både privata och ideella organisationer (Leis 2004:11). Leis (2004:11) förklarar också att det är i denna förändringsprocess som kyrkorna och diakonin återupptäcks av både forskning, politiska instanser och det sekulära samhället. Kyrkorna i både Sverige och Tyskland förknippas traditionellt med värderingar som rör global rättvisa, solidaritet och jämlikhet med förmågan att involvera och mobilisera frivilliga insatser (ibid). Välfärdssystemets mekanismer och särskilt dess ökade anpassning till marknaden är främmande för kyrkorna och deras församlingar. I Sverige har välfärdsproduktionen dominerats av den offentliga sektorn och det växande intresset för kyrkorna och andra ideella organisationer som välfärdsaktörer menar Leis (2004:11) innebär ett skifte inom ramen för det nuvarande välfärdssystemet. I och med denna situation är det svårt att förutse vad aktuella reformer syftar till och vad förväntningarna på fria ideella välfärdsaktörer kommer att innebära (ibid). Vidare beskrivs att ideella och fria organisationers roll inom välfärden är mycket otydlig både i Sverige och Tyskland. Leis (2004:12) förklarar att, då hon utförde sin studie, fanns inte några tidigare studier som berört reformernas effekt på de enskilda välfärdsaktörerna. Därför fann hon ett stort intresse i att undersöka hur institutioner med lång erfarenhet av en oberoende ställning inom både det svenska och tyska välfärdssystemet fungerar, samt hur förändringarna hanteras i respektive land.

I Charlotte Engels (2006) avhandling som tidigare nämnts förklarar författaren hur diakoniinstitutionerna började etablera sig i Sverige under senare delen av 1800-talet. Detta

berörs även i Leis (2004) avhandling som berättar om hur diakoniinstitutionerna varit finansiellt oberoende men ändå haft en kyrklig anknytning och hon menar att det har påverkat utformningen av dagens välfärdssystem. Det har också påverkat de båda ländernas respektive sätt att utforma välfärden. Utifrån ett välfärdsperspektiv beskriver Leis (2004) diakoniinstitutionerna som ”en bro mellan kyrka och samhälle” (Leis 2004:12). Leis (2004) finner det därför förvånande att det inte uppmärksammas mer inom den samhällsvetenskapliga eller den teologiska forskningen.

3.3 Församlingen i granskningsområdet

Stig Linde talar i sin bok ”Församlingen i granskningsområdet” (2010) om hur kyrkans tvåtusenåriga historia väcker många intressanta frågor. Vad är bestående inom kyrkan och vad anpassas och bestäms till tid och rum? Hur går det till i praktiken när nymodigheter anammas och institutionaliseras och när nya sätt att organisera läggs till organisatoriska sediment? Boken bygger på en fallstudie med inriktning på det diakonala arbetet och dess implementering av organiseringsrecept. Den inriktar sig på mötet mellan för kyrkan nya modeller av granskning och kvalitetsarbete och de lokala församlingarna och deras diakonala arbete. Det empiriska materialet består av fyra delstudier: en arkivstudie som innehåller material från Kyrkokansliets arkiv i Uppsala, kompletterat med en intervju och en artikel samt en investeringsstudie där församlingens olika verksamheter granskas och redovisas. Materialet grundar sig på intervjuer med chefer och verksamhetsföreträdare i en församling med tillhörande diakonala verksamheter, samt resultatet av en enkät till Svenska kyrkans stiftskansli för att bilda bakgrund till den största delstudien som Linde (2010) kallar reseberättelsen. Reseberättelsen bygger på intervjuer med både projektledare och konsulter samt medarbetare och chefer i de lokala praktikerna. I reseberättelsen har Linde (2010) använt sig av artiklar, dokumentation från lokala praktiker, handledning och annat metodmaterial. Totalt 38 personer intervjuades och deltagande observation har också ägt rum vid ett flertal tillfällen.

Förr i tiden bestod kyrkan av en kantor en präst en prästfru och en vaktmästare som skötte kyrkan och kyrkogården. I dagens professionaliserade kyrka anställs och finns både ekonomer, personalvetare, fastighetsskötare vid sidan om diakoner, präster, kyrkomusiker och församlingspedagoger. Utbildningskraven har under åren höjts och idag ser man gärna att diakoner har en grundutbildning i socialt arbete (Linde 2010:13). Linde (2010) berättar vidare om en f d kyrkoherdes klagovisa som han har hittat i Kyrkokansliets arkiv. Kyrkoherden beklagar sig där över hur byråkratin vuxit på ett skrämmande sätt under hans yrkesverksamma tid. Kyrkoherden uttrycker också att han uppfattat det som att varje institution i dagens samhälle måste hitta ett formulär eller upprätta/besvara olika måldokument inom datasäkerhet, verksamhetsplaner, jämställdhetsplaner m.m. Linde (2010) förklarar vidare att i forskningsämnet socialt arbete är det naturligt att studera organiseringen av den kyrkliga verksamheten. Fattigvård och organiseringen av människors ambitioner har haft och har fortfarande starka inslag av kontroll, men uttrycken och formerna för kontrollen har förändrats (ibid). Avhandlingens övergripande syfte och idé är att utveckla förståelsen för hur institutionaliseringsprocesser går till och äger rum och vilka former de kan ha i lokala verksamheter, i det här fallet Svenska kyrkans församlingar. Vidare beskrivs studiens empiriska syfte som är att undersöka vad som sker när de globala marknadsorienterade modellerna för granskning och kvalitet används i lokala församlingar. Särskilt fokus ligger på församlingarnas diakonala arbete (Linde 2010).

Sammanfattningsvis har studierna gjorts med inriktning på det diakonala arbetets historia. Det uppmärksammas resonemang kring kyrkans roll i dagens samhälle och att det finns olika tolkningar av vad kyrkans uppgift i nutid är. Svenska kyrkans bidrag till dagens välfärdsstat är otydlig men diakoniinstitutionerna verkar både nu och då som ”en bro mellan kyrka och samhälle” (Leis 2004:12). Kyrkans administrativa verksamhet förändras i takt med samhällets utveckling och vårt behov av att kunna mäta kvalitet.

4. Metod

Jag kommer i det här avsnittet att redogöra för hur jag gått till väga för att samla in min empiri med hjälp av kvalitativ metod. Jag kommer också redogöra för hur arbetet med studien framskridit, samt hur jag har förhållit mig till Vetenskapsrådets etiska riktlinjer under arbetets gång.

4.1 Metodval

Inledningsvis hade jag ett bredare syfte för studien men har under processens gång avgränsat syftet till att av utrymmesskäl enbart innefatta samverkan. Jag valde kvalitativ metod för att jag ansåg att intervjuer, i det här fallet semistrukturerade intervjuer på ett framgångsrikt sätt skulle hjälpa mig att besvara mina frågeställningar. Semistrukturerade intervjuer var mest fördelaktiga eftersom jag ville undersöka erfarenheterna kring samverkan hos mina intervjupersoner och få fram deras syn på samverkan mellan sina respektive arbetsplatser. Intervjuer ger forskaren en förståelse för intervjupersonernas erfarenheter vilket inte kan fås på samma sätt vid enkäter eller deltagande observation. Jag tyckte att semistrukturerade intervjuer var mer fördelaktiga än strukturerade intervjuer då viktig information hade kunnat gås om intet p.g.a. en striktare intervjuguide.

Empirin kommer från det som intervjupersonerna berättat för mig som forskare. Forskningsintervjuer fokuserar på självrapportering, som innebär att forskaren fokuserar på det intervjupersonerna säger att de gör, det de säger att de tror och de åsikter som de säger att de har (Denscombe 2016:263). Kvalitativ metod inriktar sig på att skaffa sig en djupare förståelse för ett givet tema eller frågeställningar, i mitt fall hur diakoner och socialarbetare ser på samverkan mellan sina respektive arbetsplatser. Metoden ger mig en vidare förståelse för relationen mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor i praktiken eftersom den ger mig tillgång till mina intervjupersoners syn på och erfarenheter kring den eventuella samverkan.

Huvudfokus inom denna metod ligger på ordets betydelse och är motsatsen till kvantitativ metod där man fokuserar på siffror och data som är mätbara. Med hjälp av kvalitativ metod tolkade jag omgivningen och mina intervjupersoner för att hitta ett samband. Den kvalitativa metoden har ett induktivt synsätt som innebär att förhållandet mellan teori och praktik görs på grundval av de praktiska forskningsresultat som finns. Induktion betyder att man utgår från en observation och utifrån denna observation försöker man se ett mönster och mönstret blir resultatet (Bryman 2011:340). Jag valde ett induktivt synsätt för att jag ville förstå hur diakoner respektive socionomer såg på samverkan, samt hur och om den fungerade mellan deras arbetsplatser. När jag analyserade min empiri ledde det till att jag förändrade mitt syfte med uppsatsen. Från att först ha fokuserat på välfärd till att istället handla om samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Efter denna förändring blev det tydligt att jag behövde använda mig av ett induktivt synsätt då jag anpassade teorierna efter det att jag analyserat mitt material. Enligt Bryman (2011:368) finns det nackdelar med att använda kvalitativ forskning och en av dem är att det är svårt att hålla en objektiv helhetssyn på sitt forskningsområde. Trots det valde jag ändå kvalitativ metod då jag såg den som mest givande och den gav mig tillgång till den information och fakta jag behövde för att kunna besvara mina frågeställningar. En kvantitativ undersökning var i mitt fall inte relevant utan skulle riskera att vara missvisande eftersom jag var ute efter att höra mina intervjupersoners resonemang om samverkan och inte statistik om det.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Jag har i min studie använt mig av semistrukturerade intervjuer med en tillhörande intervjuguide med tre olika huvudteman. 1) Bakgrund om intervjupersonen och dess arbetssituation. 2) synen på välfärd och 3) kontakten mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten i praktiken (se bilaga 10.1). I mina intervjuer strävade jag mot att låta samtalen bli fria och intervjuguiden användes endast som en mall. En semistrukturerad intervju kännetecknas av en flexibilitet gällande vilka frågor som ska diskuteras under intervjun och i vilken grad den intervjuade ges möjlighet att utveckla sina resonemang (Denscombe 2016:266). Jag valde att använda mig av en intervjuguide för att låta samtalen vandra vidare till eventuellt nya teman som jag kanske inte tänkt mig från början. Men samtidigt också ha

en ram så att jag under intervjuens gång kunde stämma av att jag fått den information jag behövde för att kunna besvara mina frågeställningar. I mitt fall var semistrukturerade intervjuer den metod som främst skulle hjälpa mig att kunna besvara mina frågeställningar då deltagande observation tagit för lång tid. Deltagande observation innebär att man som forskare ska få tillträde till ett fält och typen av observation beror på hur nära respektive distanserat forskarens engagemang är. Oavsett vilken typ av observation forskaren väljer krävs kontinuerligt tillträde till fältet för att skapa tillförlitlighet och trovärdighet i observationerna (Bryman 2011:377-390). Det fanns det inte utrymme till i denna studie.

Inom den kvalitativa metoden kommer kunskapen inifrån och förmedlas med hjälp av språket och de egna erfarenheterna. Jag var därför ute efter en så kallad privilegierad information där jag fick möjlighet att intervjua nyckelpersoner från fältet. De gav mig kunskap och värdefulla insikter som baserades på dels deras position och dels deras erfarenheter (Denscombe 2016:263). Vid semistrukturerade intervjuer är det svårt att uppnå konsistens det vill säga något som är motsägelsefritt. Den insamlade empirin påverkas av de specifika individerna som deltar och den specifika kontexten (Denscombe 2016:289). De fördelar som finns med kvalitativa intervjuer är att den som intervjuar har en stor frihet i att välja vad för typ av teman han/hon vill ha med i sin intervjuguide. Frågorna kan också ändras under intervjuens gång beroende på vad intervjupersonen svarar, det kan exempelvis komma upp andra tankegångar som gör att det är bra att inte vara för låst till sin intervjuguide (Denscombe 2012:288). Under mina intervjuer använde jag därför endast intervjuguiden som en mall och ställde relevanta följdfrågor på mina intervjupersoners svar som inte stod med i guiden, vilket blev mycket positivt då jag fick välutvecklade svar. Ytterligare en fördel vid intervjuer är att svarsfrekvensen är hög eftersom intervjuerna i de flesta fall är inbokade i förväg och att tid och plats är bestämd, det främjar svarsfrekvensen (ibid). Som jag nämnt tidigare så hade jag min praktiktermin hos en diakon som tidigare arbetade på den arbetsplats där de diakonerna jag intervjuade arbetar vilket gjorde det lätt för mig att få kontakt med dem när jag skulle boka in intervjuerna. Jag kände till diakonerna jag intervjuade i och med praktiken men jag anser inte att det har påverkat min forskarroll.

4.3 Urval

Jag har gjort ett målinriktat urval då jag valt ut och kontaktat personer jag fann relevanta att få information av för att kunna besvara mina frågeställningar. En av intervjupersonerna tipsade mig sedan om två andra verksamheter som hade passat för min studie. Denna typ av urval kallas snöbolls - eller kedjeurval för att man inte kan ställa upp någon urvalsram (Bryman 2011:434). Jag har intervjuat tre diakoner från samma arbetsplats med olika arbetsuppgifter och tre socialarbetare från olika arbetsplatser med olika arbetsuppgifter. En socialsekreterare, en socionom/socialpedagog och en alkohol- och drogterapeut. Eftersom jag hade min socionompraktik hos en diakon upplevde jag att kyrkan hade många olika typer av klienter, men främst missbrukare och personer som av olika anledningar hamnat snett. Därför inriktade jag mig på att få fram socialarbetare som på olika sätt arbetade med missbrukare.

4.3.1 Avgränsningar

Min studie är avgränsad på så vis att jag fokuserat på mina tre intervjupersoner från Svenska kyrkan och deras syn på samverkan och mina tre intervjupersoner från socialtjänsten och deras syn på samverkan. Jag valde att avgränsa min studie till att endast innefatta diakoner och socialarbetare som representanter för respektive institution/organisation. Jag upplever att det är de yrkesgrupperna som har den främsta kontakten med utsatta människor i samhället. Jag skulle kunnat ha med fler instanser, som exempelvis prästernas syn på samverkan mellan kyrka och stat. Jag skulle också kunnat titta närmre på Röda Korset, Pingstkyrkan och på andra fria organisationer som bidrar till välfärden i samhället. Men jag valde att begränsa mig till Svenska kyrkan eftersom den är vår största religiösa institution/organisation som erbjuder hjälp, och socialtjänsten för att den är den största statliga institutionen/organisationen som erbjuder hjälp.

4.4 Förförståelse

Jag valde mitt ämne baserat på tankar som väcktes under min praktiktermin. Jag hade min praktik hos en diakon i en av Svenska kyrkans församlingar och fick jobba mycket med socialt arbete i olika former. Jag har under min utbildning fått lära mig hur myndighetsutövning går till och utbildningen i sig har varit inriktad på att man efter examen ska arbeta på en statlig myndighet. Mina tankar efter praktiken kretsade kring om det inte fanns andra aktörer i samhället som också bidrog till den gemensamma välfärden? Jag kopplade samman det med Svenska kyrkan som sedan år 2000 är en frivillig organisation men som före år 2000 var en statskyrka. Det var så mitt intresse väcktes att undersöka Svenska kyrkans roll i dagens samhälle och undersöka diakoners och socialarbetares syn på samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor.

4.5 Trovärdighet och tillförlitlighet

Denscombe (2016:409-412) översätter validitet till *trovärdighet* och reliabilitet till *tillförlitlighet*, vilket också jag kommer benämna dem som i det här avsnittet. Bryman (2011:352) presenterar begreppen som viktiga kriterier för att som forskare få en bild av kvalitén i sin forskning. Enligt Mason (1996) handlar trovärdigheten om i vilken utsträckning man mäter, observerar och identifierar det man säger att man ska mäta. Denscombe (2016:409-412) ställer sig kritisk till att använda samma kriterier som man använder inom kvantitativ forskning till kvalitativ forskning. Inom kvantitativ forskning kan man mäta trovärdighet och ska också kunna replikera sin studie. Han menar att det inte fungerar inom kvalitativ forskning då det är svårt att frysa sociala miljöer (ibid).

Med trovärdighet menas att läsarna erbjuds en försäkring om att undersökningens kvalitativa data har kontrollerats och producerats i enlighet med god praxis. När det kommer till tillförlitlighet så frågar sig Denscombe (2016:409-412) om samma resultat framkommit om det varit en annan forskare som gjort undersökningen, ställt samma frågor till samma personer, bara det att forskaren inte varit du? På det svarar han att det inte finns någon absolut

bemärkelse att komma fram till samma sak. Det man kan göra är att använda sig av tillförlitlighet för att visa att ens forskning återspeglar procedurer och beslut som andra forskare i sin tur kan bedöma. Man ska kunna granska forskningsprocessen (ibid). Eftersom jag själv varit aktiv under insamlandet av min empiri kan jag inte undgå att påverka mitt resultat. Som jag nämnde i tidigare avsnitt så använde jag mig av en intervjuguide där huvuddelen av frågorna var öppna och fokuserade på mina intervjupersoners erfarenheter och syn på samverkan. Trovärdigheten i min studie är då om jag mätte det som var min tanke att mäta. Syftet med denna studie var att undersöka diakoners och socialarbetares syn på samverkan och möjligheter för samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Mitt resultat belyser de tankar, upplevelser och erfarenheter mina intervjupersoner har gällande den eventuella samverkan. Eftersom jag endast intervjuat tre diakoner och tre socialarbetare kan jag inte generalisera och dra slutsatser om att alla som arbetar inom samma institution/organisation tycker lika. Svaren är individuella och ska inte generaliseras. Gör jag det mister studien och jag som forskare både trovärdighet och tillförlitlighet.

Utifrån min förståelse som jag fick genom min praktik hade jag en djupare inblick i Svenska kyrkans arbete än vad jag hade i socialtjänstens. De nackdelar som skulle kunna leda till att studiens trovärdighet och tillförlitlighet minskar skulle kunna förklaras i att jag själv är aktiv inom Svenska kyrkan. Mitt medlemskap har dock gjort att jag fått ett större tillträde till Svenska kyrkan än vad en utomstående forskare hade fått, vilket varit en fördel för studien (Bryman 2011:379-380). En annan aspekt att ta hänsyn till vid kvalitativa intervjuer är den så kallade intervjuareffekten. Min empiri har påverkats av min personliga identitet, eller som Denscombe (2016:270-271) skriver så är det inte den personliga identiteten i sig som påverkat empirin, utan vad forskarens identitet betyder för den som intervjuas (ibid). Jag har inte vidare reflekterat över vad min personliga identitet betytt för diakonerna jag intervjuade. Eftersom vi träffats tidigare hade de redan en uppfattning om vem jag var. Jag var medveten om intervjuareffekten men analyserade inte hur och om den påverkat mitt material. Jag har arbetat ihop med diakonerna förut men jag hade ingen inblick i deras syn och svar på mina intervjufrågor.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Inom forskningsetik finns det fyra så kallade grundprinciper: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet*, och *nyttjandekravet*. Utgångspunkten för dessa fyra krav är, individskyddskravet. De fyra grundprinciperna jag nu kommer gå djupare in på är kriterier som måste uppfyllas för att kunna skydda individen/uppgiftslämnaren. Principerna har till syfte att ge normer för förhållandet mellan forskare och uppgiftslämnare, detta för att vid en eventuell konflikt kunna göra en god avvägning mellan forskningskravet och individskyddskravet (Vetenskapsrådet 2017). Det första *informationskravet* innebär att forskaren är skyldig att informera vad forskningen handlar om och vilka villkor som gäller för intervjupersonernas deltagande samt om de samtycker till att delta. Det ska också framgå att man som intervjuperson har rätt att avbryta intervjun när man vill. Det andra *samtyckeskravet* innebär att intervjupersonen har rätt att bestämma hur länge och på vilka villkor de deltar. Det tredje *konfidentialitetskravet* innebär att intervjupersonen ska garanteras anonymitet och deras personuppgifter får ej röjas. Det fjärde och sista *nyttjandekravet* betyder att materialet forskaren får in via intervjuerna endast får användas till det aktuella forskningsområdet och ska sedan förstöras (ibid). För att hålla mig till dessa fyra grundprinciper har jag varit tydlig i mitt informationsbrev (se bilaga 10.2) och även upprepat rättigheterna innan intervjuerna startat.

Jag reflekterade i tidigare avsnitt att jag kände diakonerna jag intervjuade sedan tidigare. Vår relation till varandra skulle kunna ha bidragit till att diakonerna kände att de hade svårare att tacka nej till att delta i intervjuerna. Socionomerna kände jag inte sedan tidigare. För att koppla detta resonemang till *samtyckeskravet* tänker jag att det finns fördelar och nackdelar med att känna personerna man intervjuar. En fördel är att det är lätt att få kontakt, en nackdel är att de möjligen skulle känna sig tvingade att säga ja till att bli intervjuade p.g.a. den tidigare relationen.

4.7 Tillvägagångssätt

För att komma i kontakt med mina intervjupersoner besökte jag deras arbetsplatser och hade med mig ett informationsbrev som de fick läsa (se bilaga 10.2). Eftersom jag hade min socionompraktik i Svenska kyrkan var det inte svårt att boka in möte med de tre diakonerna, då vi arbetat ihop förut. De var mycket positiva till att delta i min studie och vi bokade snabbt in intervjuerna. Efter det gick jag vidare till socialförvaltningen där jag pratade med en receptionist och fick mailadresser till de som arbetade på vuxenheten med inriktning på missbruk. Jag mailade dem och fick svar att de var intresserade och vi bokade in en intervju. De tipsade också mig om två andra öppenvårdsenheter som de trodde skulle kunna vara intressanta för min studie. Jag kontaktade dem och även de var intresserade. Jag var mycket positivt överraskad över hur fort det gick att få fram sex intervjupersoner och att alla hade en så positiv inställning till mig och mitt ämne.

Jag hade bestämt mig för att intervjuerna skulle vara 45min - 1h långa och jag höll mig inom de tidsramarna vid alla sex intervjuer. Jag inledde intervjuerna med att åter informera om att jag ville spela in intervjuerna på min mobiltelefon och om de samtyckte till det, vilket de alla gjorde. Jag informerade också om att jag i min uppsats gör dem och deras arbetsplatsort anonym genom att inte benämna staden de arbetar i. Efter varje avslutad intervju började jag samma dag att transkribera intervjumaterialet när jag fortfarande hade det färskt i minnet. Denscombe (2016:385) skriver att det är mycket tidskrävande att transkribera intervjuer, vilket också jag fick erfaras. När transkriberingen av intervjuerna var klar började jag att analysera mitt material. Jag analyserade mina intervjuer och hittade två centrala teman, *ansvarsfördelning*, och *samverkan*. I nästa steg hittade jag citat av mina intervjupersoner som tillsammans med tidigare forskning och mina teorier kunde underbygga min analys. Jag la de citat som besvarade samma frågeställning på samma ställe för att lättare se samband och teman. När jag citerar mina intervjupersoner i analysen har jag tagit bort små ljud som exempel "hm" och "eh".

De begränsningar som finns vid kvalitativa semistrukturerade intervjuer kan vara att intervjupersonerna inte samtycker till att bli inspelade, eller att bandspelaren/mikrofonen inte

fungerar. Det kan också vara ett hinder om man befinner sig i en allt för bullrig eller högljudd miljö, som stör inspelningen och bidrar till att det blir svårt att transkribera p.g.a. att man inte hör (Trost 2010:75). I mitt fall samtyckte alla till att bli inspelade vilket underlättade vid transkriberingen av intervjuerna. Som intervjuare ska man försöka anpassa sig till den miljön man kommer till, tala tydligt, bete sig naturligt och inte försöka smälta in. Intervjupersonen ska betrakta intervjun som en intervju och inte som ett samtal. Därför är det viktigt att vara sig själv (Trost 2010:77-78). En annan begränsning kan vara en så kallad intervjuareffekt som jag nämnde ovan, vilket innebär att intervjupersonen bedömer mig utifrån etnicitet, klädval, kön och social bakgrund vilket kan leda till att deras svar blir skeva (Bryman 2011:369).

5. Teori

I det här avsnittet kommer jag ge en inblick i teorier och begrepp om samverkan inom ramen för organisationsteori, vilka jag valt att analysera min empiri igenom. *Organisationsteori*, kommer lyfta fram och fokusera på skillnader mellan olika samhällsliga instanser, som till exempel mellan en institution och organisation. *Samverkan*, handlar om olika faser som är gynnsamma när två eller flera institutioner/organisationer ska inleda en samverkan. *Organisationsteori*, och *samverkan*, kommer sedan användas i min analys för att kunna besvara mina frågeställningar. Teorin och begreppen är relevanta för att de ger mig verktyg och perspektiv på hur jag kan tolka min empiri.

5.1 Organisationsteori

Inom organisationsteorierna finns det intresse för och fokus på att förstå skillnader mellan olika samhällsliga instanser, till exempel mellan en organisation och en institution. Vad är en människobehandlande organisation? I boken "Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter" av Linde och Svensson (2013:10) beskrivs en människobehandlande organisation eller som de också benämner det *Human Service Organizations*, som något som främst återfinns inom välfärdsorganisationer.

Linde och Svensson (2013:13-14) talar i boken om att det finns en poäng med att skilja på begreppen institution och organisation. Institutionen kan ses som mer abstrakt bestående av olika tankemodeller, regelverk och normer. En organisation är mer konkret och har en uttalad struktur med olika befattningar och byggnader som de befinner sig i och en rad olika rollinnehavare inom organisationen. En organisation är något man kan gå, ringa, eller mejla till. De båda begreppen förstärker varandra och Linde och Svensson (2013:14) menar att det är svårt att skilja på dem i vardagligt tal. I boken tas det upp en del exempel på institutioner och organisationer. T.ex. *skolan* är en universell institution som vi uppfattar som ett samhällsfenomen, men som också är belägen i en specifik byggnad och ägnar sig åt lokal verksamhet som man gör i en organisation (ibid). De talar också om andra så kallade

organiserade institutioner som kommunen och församlingen. Kommunen och församlingen kan användas som beteckningar på administrativa enheter men också som institutioner eller organisationer som har en geografisk indelning. Det blir särskilt intressant att titta på Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor ur ett organisationsteoretiskt perspektiv då dem enligt dessa teorier båda är en institution och en organisation. Vad skiljer dem åt?

Thylefors (2016:19) förklarar att vårt nutida välfärdssamhälle utmärker sig på så vis att det innehåller organisationer som tar hand om, kontrollerar och bistår samhällets medborgare från det att vi föds tills vi dör. Det finns många verksamheter i samhället som kan ses som välfärdsorganisationer eftersom de erbjuder och tillgodoser behov som leder till ett bättre liv. De som står för den största produktionen inom området är våra kommuner och landsting. Thylefors (2016:20) uttrycker dock att det finns betydligt fler verksamheter än kommunerna och landstingen som bidrar till den offentliga välfärden i samhället. Verksamheter som producerar någon form av välfärd kallas välfärdsorganisationer eller *human service organizations* vilket kan kopplas samman med Svenska kyrkans församlingar och dess bidrag till den offentliga välfärden i samhället. För att koppla organisationsteori och *human service organizations* till mina valda yrkesgrupper socialarbetare och diakoner, hjälper organisationsteorin till med att identifiera vad som är vad. Eller snarare bekräfta att de valda verksamheterna är både institutioner, organisationer och organiserade institutioner. Vidare i boken förklarar Linde och Svensson (2013:14) att människobehandlande organisationer som socialförvaltningen och Svenska kyrkan inte enbart är organisationer. De är också sociala institutioner, vilket åter igen poängterar att skillnaderna dem emellan är svåra att sätta fingret på.

5.2 Samverkan

Socialtjänsten och Svenska kyrkan är som precis presenterats enligt Linde och Svensson (2013) både institutioner och organisationer. Skulle samverkan dem emellan vara gynnsam som det i inledningen beskrevs i länsstyrelsens rapport från 2009? I rapporten framhölls det att samverkan med den ideella sektorn skulle innebära stora vinster för samhället. Samverkan

blir gynnsam när två parter med liknande mål och uppbyggnad går samman mot ett gemensamt mål. I det här fallet, att stärka den offentliga välfärden i samhället.

I tidigare avsnitt togs begreppet organisationsteori upp och som en underrubrik till den finns begreppet samverkan. Axelsson och Bihari Axelsson (2013) talar i sin bok ”Om samverkan” att samverkan inom och mellan olika organisationer och professioner fått en allt viktigare roll i dagens utveckling av välfärdssamhället. Anledningen till det förklarar Axelsson och Bihari Axelsson (2013:17) beror på att Sveriges befolkning blir allt äldre och att vi har växande sociala klyftor, samt en rad olika konsekvenser av globalisering, migration och teknisk utveckling. De här samhällsförändringarna och många fler har bidragit till ett ökat behov av välfärdstjänster. Tjänsterna har blivit mer specialiserade och fler organisationer bidrar idag till välfärdsproduktionen, både offentliga myndigheter, frivilliga organisationer och privata företag (ibid). Konsekvenserna av utvecklingen inom välfärdsproduktionen har lett till en otydlighet kring ansvaret för verksamheterna som bidrar till välfärdsproduktionen. Därför är det nödvändigt att utveckla en samverkan mellan de olika professionerna och organisationerna som verkar inom samma välfärdssystem (Axelsson & Bihari Axelsson 2013:17).

Hur utvecklar man samverkan? Författarna Axelsson och Bihari Axelsson (2013:27) uttrycker att de flesta forskare och praktiskt verksamma inom olika välfärdsområden är överens om att det både är svårt och besvärligt att utveckla samverkan (ibid). Den litteratur som de uppmärksammat om samverkan berör främst hinder i samband med *interprofessionell* och *interorganisatorisk* samverkan och det är framför allt olikheter mellan de inblandade aktörerna som skapar hinder för samverkan. Det är därför av särskilt intresse för samverkan att vända dessa hinder och olikheter till att bli något framgångsrikt (Ovretveit 1996). De hinder som författarna presenterar är skillnader och olikheter i de professionella och organisatoriska kulturerna, olika regler, lagar och föreskrifter att förhålla sig till som gör att de har olika sätt att se på klienter/patienter. Det förstärks ofta av skillnader i utbildningsbakgrund, som kan orsaka kulturkrockar (Axelsson & Bihari Axelsson 2013:27). För att få samverkan till att bli något positivt behöver hindren vändas till att bli framgångsfaktorer istället för att hålla tillbaka verksamheterna. De exempel som Axelsson

och Bihari Axelsson (2013:27) tar upp är att påverka attityder, beteenden och värderingar hos de samverkande individerna som kommer från olika professioner och arbetsplatser. De menar att det är där man måste börja för att kunna inleda ett samarbete som så småningom kan leda till samverkan (ibid).

Samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor tycks enligt min tidigare forskning varit tydligare förr, men är idag otydlig. Med hjälp av samverkan som teori tydliggörs hur samverkan skulle kunna vara gynnsam för de båda institutionerna/organisationerna Svenska kyrkan och socialtjänsten. Axelsson och Bihari Axelsson (2013:28-32) presenterar fyra olika centrala faser i utvecklingen av samverkan mellan professioner och organisationer, vilka är *forming*, *storming*, *norming*, och *performing*. Den första fasen, *forming*, innebär att en eller flera representanter utses av sin respektive organisation för att delta i en samverkansprocess. Representanterna lär sedan känna varandra och visar sina respektive tillgångar och resurser för varandra och börjar så smått utforma gemensamma arbetsuppgifter och mål. Fas två kallas, *storming*, och sker när det börjar uppstå konflikter som rör värderingar, intressen och olika mål de tillsammans satt upp. Konflikterna beror oftast på olikheter i organisationernas professionella och organisatoriska bakgrund (Axelsson & Bihari Axelsson 2013:28-32). Den tredje fasen, *norming*, inträffar när och om konflikterna blir lösta. Det är i denna fas de samverkande individerna börja komma överens och känna förtroende för varandra, de utvecklar gemensamma mål och en gemensam kultur. De börjar också inse att olikheterna de uppmärksammat tidigare nu istället kan ses som styrkor, de kan lära sig av varandra och utveckla ett gemensamt arbetssätt och en gemensam kompetens. Om den tredje fasen, *norming*, är framgångsrik övergår den slutligen i den fjärde fasen, *performing*, som är resultatet av hårt arbete i de tidigare faserna. Denna fas innebär en fungerande samverkan över organisatoriska och professionella gränser där de deltagande individerna kan lägga fokus på att utföra det arbete som bestämts för att uppnå de gemensamma målen (ibid).

Vidare i boken talas det om begreppen, *Vertikal integration*, och, *Horisontell integration*, som handlar om att välfärdsorganisationer som vill förbättra samverkan mellan varandra måste integrera olika modeller för beslutsfattande. *Vertikal integration*, sker främst i verksamheter

där beslut fattas på hög nivå och sedan implementeras på lägre nivåer genom byråkratiska modeller för kontroll och styrning. *Horisontell integration* fungerar mer på samma nivå i organisationshierarkin och främst genom frivilligt samarbete och kommunikation med gränsöverskridande grupper och/eller team (Axelsson & Bihari Axelsson 2013:51). *Horisontell integration* är det som främst eftersträvas när offentliga, frivilliga och privata aktörer försöker samarbeta kring människor med mångfasetterad problematik. Det bidrar till att individen i fråga i mindre utsträckning faller mellan stolarna (ibid).

Det fyra fasernas sätt att se på integration är viktiga nycklar för att kunna utveckla en samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Precis som Axelsson och Bihari Axelsson (2013:30) skriver tar det tid att utveckla en god samverkan och det är därför speciellt viktigt med kontinuitet. Glasbergen (2011) har tagit fram en så kallad *samverkanstrappa* där han tar upp fördelarna med samverkan. Han menar att samverkan bara kan ske om båda parterna är överens om fördelarna med samverkan samt att det är ett gemensamt intresse. De offentliga och privata aktörerna måste identifiera vilka gemensamma intressen som finns för att få en överblick av vad de har att jobba med. Samverkanstrappan inriktar sig på tre olika perspektiv som handlar om vad som händer inom gruppen om samverkan skulle ske. Sedan studeras planer och policys angående vilka effekter en eventuell samverkan skulle kunna ha. Slutligen tittar man på hur implementeringen av samverkan fungerat i samhället (Glasbergen 2011).

6. Presentation av intervjupersoner

Jag har redan nämnt mina intervjupersoner tidigare i studien. Jag vill nu mer utförligt presentera vad de arbetar med och inom vilken institution/organisation. Jag benämner mina intervjupersoner socionom ett, två och tre och diakon ett, två och tre i analysen. Jag kommer inte uppge mina intervjupersoners kön i denna studie då det inte är relevant och skulle kunna bryta mot vetenskapsrådets *konfidentialitetskrav* som innebär absolut anonymitet. De alla arbetar i en mellanstor stad i Skåne.

- Socionom ett: Socialsekreterare som arbetar på vuxenenheten med inriktning på missbruk. Har arbetat 2,5 år.
- Socionom två: Alkohol- och drogterapeut på en öppenvårdsverksamhet. Har tidigare arbetat på behandlingshem som behandlingsassistent mot personer med missbruk. Har arbetat som alkohol- och drogterapeut i 8 år.
- Socionom tre: Socionom som arbetar som socialpedagog på ett öppenvårdsbehandlingshem. Har arbetat i 13år. Arbetar främst med vuxna missbrukare.
- Diakon ett: Diakon i Svenska kyrkan som arbetar med målgruppen medelålders och äldre människor. Har arbetat som diakon i 22 år och varit 2 år på den nuvarande arbetsplatsen. Arbetar mycket med hjälpsökande människor och samtal.
- Diakon två: Diakoniassistent i Svenska kyrkan. Arbetar främst med missbrukare och församlingens diakonala jourverksamhet. Har arbetat i 7,5 år.
- Diakon tre: Diakon i Svenska kyrkan. Har arbetat som diakon i 11år och arbetar främst med vuxna och äldre i olika konstellationer, bland annat själavårdande samtal.

7. Resultat och analys

I det här kapitlet kommer jag analysera min empiri med hjälp av teorier om organisationer och samverkan samt tidigare forskning för att besvara mina frågeställningar. Jag kommer presentera mina resultat utifrån två teman. Det första, *Ansvarsfördelning*, som belyser skillnaderna/likheterna mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor enligt mina intervjupersoner. Det andra temat, *Samverkan*, rör socialarbetarnas och diakonernas syn på samverkan mellan socialtjänstens socialkontor och Svenska kyrkans församlingar, samt deras framtidstankar kring samverkan.

7.1 Ansvarsfördelning

Det första temat, *Ansvarsfördelning*, handlar om hur intervjupersonerna ser på det arbete som utförs inom Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor.

Som belystes tidigare i teoriavsnittet finns det en del skillnader i definitionen av vad en institution och en organisation är. En institution kan uppfattas som byråkratisk, abstrakt och något som är uppbyggt av regelverk, normer och tankemodeller. En organisation är av mer konkret karaktär, med en uttalad struktur, personal och byggnader. En organisation kan man gå, ringa eller mejla till och det är svårare att göra till en institution. Att utläsa av teoriavsnittet är Svenska kyrkan och socialtjänsten både institutioner som följer regelverk och organisationer man kan ringa till, vilket gör dem likartade ur ett organisationsteoretiskt perspektiv. Denna likhet är otydlig enligt en av mina intervjupersoner. Såhär uttrycker socionom tre kyrkans arbete:

Mycket av arbetet utförs som om det hade varit en frivillig organisation.
(socionom tre)

Jag tolkar det som att socionom tre uppfattar att Svenska kyrkan utför mycket arbete av frivillig karaktär. Det skulle kunna försvåra en eventuell samverkan mellan de två parterna

om de inte ser varandra som likartade. Det framgår inte av mitt intervjumaterial hur det är i verkligheten och jag kan heller inte anta att alla inom samma yrke tänker likadant. Men skulle några tänka så, försvårar det en eventuell samverkan. Socionom tre fortsätter i nedanstående tre citat att svara på frågan om samarbetet mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten som organisationer. Socionom tre ger också exempel på tjänster som Svenska kyrkan erbjuder som vederbörande menar borde vara socialtjänstens ansvar:

De gör däremot väldigt mycket som socialtjänsten kanske borde gjort.

Jag tycker inte att de samarbetar med socialtjänsten som organisation.

Soppkök, en sån sak, asså i de större städerna där det finns en stark kyrka med lite pengar och som hjälper de hemlösa, lägger upp shelters, nu får du förlåta att jag blandar lite, vad heter det? Hem, härbärgen, Svenska kyrkan driver många härbärgen. (socionom tre)

Citaten ovan rymmer tankar kring att kyrkan gör mycket som kanske egentligen borde legat på socialtjänsten. En möjlig tolkning skulle kunna vara att det finns en önskan om en samverkan eller omorganisering i ansvarsfördelningen. Att ansvarsfördelning kan tyckas otydlig skulle kunna bero på olika uppfattningar av vad en institution och organisation är och vad deras respektive ansvar är. Den största organisatoriska skillnaden som poängterades av mina intervjupersoner var att de hade olika regelverk att rätta sig efter. Citat från diakon ett belyser detta:

Vi har samma, nånstans samma inriktning och mål. Men de socialtjänsten har är sin socialtjänstlag och vi har vår huvudman som är vår biskop och som är till syvende sist är Gud om man säger så va som är vår arbetsgivare. (diakon ett)

Diakon ett uttrycker att kyrkans högste chef är Gud och att socialtjänsten har regeringen som högste chef. Socionom ett uttrycker det däremot såhär:

Jag kan ju aldrig säga att på något vis någon organisation ska liksom ersätta det ansvaret vi har för andra människor och vi kan ju aldrig förlita oss på att ja men vi behöver inte erbjuda den här hjälpen eller insatsen för det löser kyrkan liksom. Så får det ju aldrig bli. (socionom ett)

Socionom ett framhåller att frivilliga organisationer aldrig kan ersätta socialtjänstens skyldigheter och att de endast ska fungera som ett komplement. Svenska kyrkan som organisation har mycket frivilligt arbete under sig, vilket innebär att Svenska kyrkan är en organisation med frivilliga medarbetare som socionom ett menar endast ska fungera som ett komplement till den hjälp som socialtjänsten erbjuder. Eftersom socialtjänsten och Svenska kyrkan kan ses utifrån organisationsteori som likartade skulle en samverkan vara möjlig då de båda har liknande mål och likheter i metoder för att uppnå målen. Socionom ett fortsätter vidare att beskriva socialtjänstens och kyrkans arbete och syfte:

...inom Svenska kyrkan och socialtjänsten så har man väl samma, eller målet är ju alltid att det ska bli så bra som möjligt för människorna som vi jobbar med. Och sen har man olika resurser för och uppnå det. Också olika ansvar men jag tänker ändå att målet och synen är densamma, att det ska bli så bra som möjligt för den enskilde. (socionom ett)

Socionom ett framhåller att kyrkan och socialtjänsten arbetar mot samma mål, men med annorlunda ansvarsfördelning. Eftersom denna ansvarsfördelning kan tolkas som otydlig skulle det kunna leda till att människor hamnar utanför den enas eller andras ansvar vilket i sin tur kan leda till att människor som redan är utsatta och lever i utanförskap får det sämre. Ett av huvudsyftena med socialtjänsten enligt socialtjänstlagen är att värna om att alla människor ska ha samma förutsättningar i sitt vardagliga liv. Skulle då inte ansvarsfördelningen kunna innefatta fler instanser som arbetar mot liknande och ibland samma mål?

Eva Jeppsson Grassman (2001:18-19) uttrycker i sin studie att skilsmässan mellan staten och kyrkan år 2000 satte punkt för kyrkans roll som en viktig del i vårt myndighetsverige. Jag tolkar Jeppsson Grassmans (2001) resonemang som en indikation på att hon inte längre ser kyrkan som ett bidrag till den gemensamma välfärden. Även Blenberger och Hansson (2008) uttrycker kyrkans diakonala arbete under 1900-talet som avslutat och att de nu har lämnat över stafettpippen till det offentliga trygghetssystemet i samhället. Leis (2004) förklarar i sin avhandling att kyrkan i Sverige traditionellt förknippats med värderingar som

rör global rättvisa, solidaritet och jämlikhet. Jag bedömer att även de värderingarna stämmer in på beskrivningen av hur mina intervjupersoner beskrivit socialtjänstens arbete. Socionom ett uttrycker socialtjänstens och Svenska kyrkans ansvarsfördelning såhär:

En viktigt grej just där att vi har ett annat ansvar än vad de har, ett annat lagstadgat ansvar att tillgodose behov. För dem blir det ju lite mer på den här frivilliga basen och mer för den goda sakens skull om man ska säga så. Medans vi har en skyldighet att hjälpa. (socionom ett)

Även socionom två beskriver att kyrkan och socialtjänsten har olika perspektiv de använder sig av för att styra sina verksamheter. De har också olika skyldigheter att rätta sig efter.

Kyrkan har ju ett kristet perspektiv, socialtjänsten har ju mycket mer ett politiskt perspektiv kan man säga, beroende på vilket parti som styr eller vem som har mandat. (socionom två)

Socionom två framhåller att socialtjänsten och dess instanser är beroende av vem/vilka som sitter i den politiska ledningen för att få till en bra samverkan och ett bra klimat. Socionom två fortsätter:

Skillnaden är ju att också Svenska kyrkan har ju ett andligt perspektiv det har ju inte socialtjänsten, det är mycket mer sådär liksom administrativt på något sätt kan jag tycka, är rätt så fritt ifrån känslor på något sätt. Och sen är det ju då beroende på vem som är chef över en viss enhet, nu har vi en jättebra chef på behandlingsenheten som är väldigt empatisk och då genomsyrar det klimatet så att säga. (socionom två)

I teoriavsnittet presenterades kriterier för hur man klassar en verksamhet som antingen en institution eller en organisation. Linde och Svensson (2013:14) framhöll att det i vardagligt tal är svårt att definiera vad som är vad. Det skulle genom citaten ovan kunna tolkas som att socialtjänsten uppfyller fler kriterier för att klassas som en institution än en organisation då intervjupersonerna beskriver den som administrativ och mer bunden till regelverk. Citaten bekräftar också att de båda institutionerna/organisationerna inte använder sig av samma redskap och medel för att styra/leda sina verksamheter mot att uppnå sina mål. De

gemensamma målen är att hjälpa de människor som är i nöd, men som framkommit tydligt i mitt intervjumaterial görs det på olika sätt av socialtjänsten och Svenska kyrkan.

Sammanfattningsvis har det presenterats att arbetsfördelningen av socialtjänstens och Svenska kyrkans faktiska ansvar är otydligt och vagt. Denna otydlighet skulle kunna bero på den historiska arbetsförskjutning som skett mellan staten och kyrkan under mitten av 1900-talet och vad den inneburit. Samverkan dem emellan skulle kunna vara svår om de inte ser varandra som samstämmiga ur ett organisationsteoretiskt perspektiv.

7.2 Samverkan

Mitt andra tema, *Samverkan*, rör samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Det är diakonernas och socialarbetarnas syn på samverkan dem emellan jag kommer fokusera på och hur den eventuella samverkan ser ut idag. Jag kommer också belysa deras respektive syn på en framtida samverkan.

Samverkan sker när offentliga, frivilliga och/eller privata aktörer samarbetar för att uppnå ett gemensamt mål, exempelvis att säkerställa välfärden i samhället. För att samverkan ska kunna främjas krävs en påverkan på respektive organisations attityder, beteenden och värderingar gentemot den andre. Det är där de respektive institutionerna/organisationerna behöver börja för att kunna inleda ett samarbete som så småningom leder till samverkan enligt Axelsson och Bihari Axelsson (2013:17). I denna studie har Svenska kyrkans och socialtjänstens historia och deras utvecklande av det sociala arbetet i dagens samhälle tagits upp frekvent. Deras insatser har beröringspunkter och det som speciellt intresserat mig har varit hur samverkan de två emellan uppfattades utifrån mina intervjupersoners perspektiv.

Under intervjuerna frågade jag om mina intervjupersoner såg det som att Svenska kyrkan och socialtjänsten i praktiken samarbetade? På den frågan svarade majoriteten av intervjupersonerna att de inte samverkade med varandra men att de båda visste om varandra på ett allmänt plan. De hade inte någon djupare kunskap om varandras verksamheter och vad

de hade att erbjuda. De var överens om att både Svenska kyrkan och socialtjänsten arbetade mot samma mål och syften vilka är att tillgodose klienternas behov. De framhåller dock att det görs på olika sätt. Socionom ett uttrycker det såhär:

Alltså om man tänker utifrån min profession eller så skulle jag säga att vi har i princip inget direkt samarbete med Svenska kyrkan, hos oss på myndighetsutövningen i utredningsgruppen. Sen vet jag att det ser annorlunda ut i våra andra verksamheter alltså i vår öppenvård och på våra boenden och så. (socionom ett)

Diakon ett tycker det är tråkigt att det inte finns någon samverkan dem emellan i den staden diakon ett arbetar och menar att:

Alltså vi har ju ingen relation till varandra här i denna stad när det gäller socialtjänsten. De gör sina saker och de gör dem bra och vi gör vårt och det gör vi förhoppningsvis bra. Men vi möts inte mycket. Det sättet vi hör om varandra är genom våra konfidenter som vi träffar som ideligen säger, imorgon ska jag träffa min socialsekreterare och i förrgår träffade jag min socialsekreterare och jag glömde och komma dit och det har blivit besvärligt eller vad det nu är. (diakon ett)

Det som diakon ett beskriver är att det sätt som diakon ett hör om socialtjänstens arbete är genom sina konfidenter som figurerar inom både Svenska kyrkan och socialtjänsten. Socionom två berättar att socionom två har kontakt med Svenska kyrkan genom sin öppenvårdsverksamhet men att det fanns ett visst motstånd till en början vilket uttrycks i följande citat:

Nej, jag tror att man skulle kunna göra jättemycket där. Jag tror att jag har fått ett samarbete med dem men det fanns ett väldigt motstånd när jag bjöd in Svenska kyrkan att komma hit. (socionom två)

Jag kopplar samman socionom tvås svar med samverkansteorins fyra olika faser nämligen *forming*, *storming*, *norming*, och *performing*. Socionom två berättar om ett motstånd till att bjuda in Svenska kyrkan att medverka i socialtjänstens öppenvårdsverksamhet, men att desto fler gånger Svenska kyrkan deltog och erbjöd sina tjänster desto mer positiva till Svenska kyrkan blev människorna som besökte öppenvårdsverksamheten.

Socionom två uttrycker också att Svenska kyrkan idag är en naturlig del av deras verksamhet, vilket indikerar på att samverkan i det här fallet fungerat. Den typ av samverkan som socionom två berättar om kan appliceras med hjälp av de fyra faserna i utvecklingen av samverkan. Fas ett, *forming*, skedde när socionom två och diakonen från Svenska kyrkan fick kontakt. De var då båda representanter för sina respektive organisationer. Den andra fasen, *storming*, uppstod när socionom två upplevde ett motstånd mot att Svenska kyrkan var delaktig i deras arbete i öppenvårdsverksamheten. Motståndet och konflikten löstes genom att diakonen kontinuerligt deltog i öppenvårdsverksamheten vilket ledde samarbetet vidare till den tredje fasen, *norming*, där socionom två och diakonen tillsammans utvecklade gemensamma mål och regler. *Norming*-fasen övergick sedan i den fjärde och sista fasen, *performing*, som innebär en fungerande samverkan som socionom två bekräftar. Socionom två och diakonen har också använt sig av, *horisontell integration*, för att samverka kring människor med mångfasetterad problematik. *Horisontell integration*, är den metod som främst används när offentliga, frivilliga och privata aktörer försöker samarbeta, vilket också Glasbergen (2011) presenterar i sin, *samverkanstrappa*.

Precis som Axelsson och Bihari Axelsson (2013:30) skriver krävs det kontinuitet för att samverkan ska lyckas. Det tar lång tid att utveckla, men lyckas man implementera den fjärde fasen, *performing*, kommer det att gynna de utsatta eftersom den fjärde fasen är den mest optimala fasen att befinna sig i enligt samverkansteorin. Fjärde fasen innebär en fungerande samverkan över organisatoriska och professionella gränser enligt Axelsson och Bihari Axelsson (2013:31). Medarbetarna i de olika verksamheterna i det här fallet Svenska kyrkan och socialtjänsten kan då utföra det arbete som bestämts för att uppnå de gemensamma målen.

Under intervjuerna frågade jag också om mina intervjupersoner kunde se att samarbetet dem emellan kunde förändras eller förbättras? På den frågan svarade alla mina intervjupersoner ja. Diakon tre uttryckte följande:

Det kan ju bara förbättras, man kan bara se positivt på framtiden. Det borde vara en hel självklarhet för vi jobbar lite grann med samma människor och då tycker jag att man skulle kunna samarbeta på ett helt annat plan faktiskt. (diakon tre)

Även diakon ett uttryckte att samarbetet kunde förbättras:

Det borde ju kunna förbättras mycket ja, och det är vi väl villiga till att göra. Vi har sagt det nu att vi skulle behöva träffa socialsekreterarna och höra hur de jobbar och det får vi ta tag i när vi har tid till det för det är lite stort sådär. (diakon ett)

Diakon tre och diakon ett var positiva till att sätta sig in socialtjänstens arbete för att skapa en samverkan och då skulle de kunna vara representanter för Svenska kyrkan. Diakonerna skulle börja i den första samverkansfasen, *forming*, som innebär att en eller flera representanter utses av sin respektive organisation för att delta i en samverkansprocess. Representanterna lär sedan känna varandra och visar upp sina respektive tillgångar och resurser för varandra och börjar smått utforma gemensamma arbetsuppgifter och mål (Axelsson & Bihari Axelsson 2013:30). Får de till ett första möte och skapar en kontakt med någon från socialtjänsten är det en början och de kan sedan övergå till nästa samverkansfas, *storming*. Att utläsa från mitt intervjumaterial tycks mina intervjupersoner fastnat i samverkansfas ett, *forming*, eftersom majoriteten uttryckt sig positivt till en förändrad och förbättrad samverkan mellan deras respektive verksamheter men inte utvecklat den vidare. Socionom tre var mer skeptisk till en framtida samverkan och menade att:

Jag ser att det kan förbättras och förändras men jag tror inte det kommer och göra det. För både staten i sig och kyrkan är två väldigt tungfotade varelser, det tar väldigt tid innan invalda dogmer och rytmer kan ändras. (socionom tre)

När jag frågade om fler instanser/organisationer borde engageras i samarbetet, svarade diakon tre:

Ja det är ju bra om man är alla samhällets aktörer som samverkar, det är något positivt, man kan nätverka och man kan arbeta tillsammans och så. Så det tycker jag är viktigt att kyrkan finns med i. I samhället och inte utanför samhället. (diakon tre)

Diakon tre var positiv till att engagera fler instanser/organisationer, och såg det som positivt att ”nätverka” och arbeta tillsammans. Den samverkan som socionom tre uttrycker i följande citat handlar om en bredare samverkan med sjukvården. Socionom tre har träffat många missbrukare som inte bemötts väl av sjukvårdspersonalen och menar att med en bredare samverkan med sjukvården kan det undvikas och leda till en bättre förståelse för hur det är att vara missbrukare. Jag tolkar det som att socionom tre tycker samverkan i allmänhet är bra, men den samverkan socionom tre främst tänkt på rör inte samverkan mellan socialtjänsten och Svenska kyrkan. Socionom tre uttrycker sig såhär:

Sjukvården, är en jättestor institution som borde samarbeta, vi har under nästan alla mina år jag har jobbat sett att är du hemlös skitig, kvinna, alkoholiserad i 50-års-åldern får du inte samma vård som om du skulle komma upp med samma skada, och det är bedrövligt tycker jag. (socionom tre)

Diakon ett var positiv till att involvera fler aktörer i en framtida samverkan och svarade:

Vi är många som vill väl, man vill jobba gott och bra för människor och visst alltså kan vi samverka så tror jag vi kan nå länge. Också genom att se orättvisor som händer i samhället. Hade vi liksom gemensamt gjort en manifestation för det tänker jag va så tror jag att vi hade kommit långt. Hitta lösningar tillsammans. Då tror jag vi blir starkare i det vi gör. (diakon ett)

Sammanfattningsvis ser vi att intervjupersonerna är positiva till en framtida allmän samverkan och de vill veta mer om varandras arbete och resurser. De ser samverkan som positivt för att kunna komplettera varandra bättre och hänvisa klienter till respektive verksamhet. Det vill dem göra för att socialtjänstens och Svenska kyrkans gemensamma mål är att förbättra levnadsvillkoren för de människor som inte kan tillgodose dem själva. De alla ser samverkan som något positivt men i olika kontexter. Det mest relevanta fyndet i det här delkapitel är att det finns en viss motsättning i det intervjupersonerna säger angående samverkan. På ett organisatoriskt plan är samverkan obefintlig eller outvecklad och verkar ha fastnat i samverkansfas ett, *forming*. I praktiken och på ett mer personligt yrkesmässigt plan finns det åtminstone en inblick i hur den andra yrkesgruppen agerar och det skulle kunna

liknas vid, *horisontell integration*, sätt att de båda yrkesgrupperna vill samarbeta/samverka kring människor med mångfasetterad problematik, för att undvika att individerna i fråga faller mellan stolarna. För att återkoppla till Harju, Hjort och Montesinos (2009) fråga i inledningen kring hur de frivilliga organisationerna placerar sig i förhållande till de offentliga välfärdslösningarna, tenderar diakonerna i mitt intervjumaterial se sig som ett komplement till den offentliga välfärden.

7.3 Återkoppling till frågeställningarna

Studien jag gjort omfattar sex intervjuer med tre verksamma diakoner och tre verksamma socialarbetare. De alla kommer på olika sätt i kontakt med hjälpsökande människor i sitt arbete. Mitt syfte med denna studie var att undersöka diakoners och socialarbeters syn på samverkan och möjligheter för samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Nedan följer en redovisning av svaren på mina frågeställningar.

- Hur ser diakonerna respektive socionomerna på samverkan professionerna emellan?

Som presenterats i analysen ser diakonerna och socionomerna positivt på samverkan över lag, men en av intervjupersonerna var kritisk till hur en samverkan skulle kunna se ut i framtiden. Kritiken gäller dels tidsaspekten och dels att de båda verksamheterna är tungfotade. Ansvarsfördelningen av socialtjänstens och kyrkans faktiska ansvar är otydlig och vag enligt intervjuerna och denna otydlighet skulle kunna bero på den historiska arbetsförskjutning som skett mellan staten och kyrkan under 1900-talet i och med välfärdssamhällets framväxt och statens och kyrkans separation år 2000.

- Hur ser de att likheter och skillnader mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten påverkar förutsättningar för samverkan idag?

De skillnader som mina intervjupersoner tog upp var att de hade olika lagfästa skyldigheter att rätta sig efter. Socialtjänsten har regeringen som högsta instans och Svenska kyrkan har

biskopen och Gud som högsta instans. Denna skillnad i att de har olika högsta chefer gör att ansvarsfördelningen av deras arbete i samhället blir otydlig och det skulle kunna beror på att de har olika uppfattningar av vad som förväntas göras av en institution respektive organisation. De likheter som togs upp berörde främst likheten i att vilja göra gott och hjälpa utsatta människor i samhället, men det görs på olika sätt med hjälp av olika organisatoriska perspektiv och regelverk.

- Hur förhåller sig de respektive arbetsgrupperna till möjligheter för vidare samverkan dem emellan i framtiden?

Majoriteten av mina intervjupersoner var positiva till en framtida samverkan. Majoriteten ville försöka implementera den snarast i mån av tid. De ansåg att det var en stor uppgift att ta sig an men de framhöll att en förändring och förbättring av samverkan absolut var möjlig. De poängterade att de tillsammans kunde göra mycket mer. En av intervjupersonerna var kritisk till en framtida samverkan och trodde att det skulle ta väldigt lång tid innan en samverkan skedde. Vederbörande ansåg att det innebar stora ansträngningar och förändrande av dogmer och rytmer.

Jag har fått svar på mina frågeställningar och på så vis uppfyllt mitt syfte med denna studie som var att undersöka diakoners och socialarbetares syn på samverkan och möjligheter för samverkan mellan Svenska kyrkans församlingar och socialtjänstens socialkontor. Resultatet var tillfredställande utifrån mina frågeställningar, trots mitt förändrade syfte under arbetets gång.

8. Avslutande diskussion

Samverkan mellan staten och kyrkan har pågått i hundratals år och därför fann jag det förvånande att det inte fanns någon djupare samverkan mellan staten och kyrkan i dagens samhälle. En möjlig anledning till att samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten idag uppfattas som otydlig skulle kunna bero på att det tagits ett politiskt beslut om att kyrkan och staten ska verka oberoende av varandra. I samband med välfärdssamhällets framväxt under 1900-talet och staten och kyrkans separation år 2000 upplevs det ha skett en ansvarsförskjutning eller snarare en otydlighet kring hur en samverkan mellan staten och kyrkan emellan skulle kunna fungera. Den samverkan som tycks ske idag upplevs som otydlig och osynlig, vilket bekräftas i en av mina intervjuer. Samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten finns enligt en av mina intervjuer men inte offentligt uttalad och den övriga samverkan verkar ha fastnat i samverkans fas ett *forming*. Mina intervjupersoner är positivt inställda till att utveckla samverkan i vissa aspekter mellan sina arbetsplatser.

Syftet med min studie var inte att Svenska kyrkan skulle ta över ansvaret för samhällets välfärd. Svenska kyrkan har inte den budgeten för att kunna tillgodose människors behov i samma utsträckning som socialtjänsten har. Socialtjänsten är också fri från religiös åskådning vilket gör att både religiösa och icke religiösa människors behov kan tillgodoses av socialtjänsten. Det jag har velat framhålla med den här studien är att socialtjänsten har det huvudsakliga ansvaret för säkerställandet av samhällets välfärd, men med begränsade resurser enligt Harju, Hjort och Montesino (2009) som framhåller att socialtjänsten är överbelastad. Min tanke var då att socialtjänsten skulle kunna ta hjälp av andra frivilliga organisationer som erbjuder välfärd i samhället. Det för att minska sin arbetsbelastning och på så vis kunna tillgodose fler människors hjälpbehov. Det är p.g.a detta jag finner det gynnsamt att utveckla en fungerande samverkan mellan Svenska kyrkan och socialtjänsten på likande vis som de samverkade tidigare.

8.1 Förslag till vidare forskning

Under arbetet med studien har jag satt mig in i bakgrunden till skilsmässan mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Jag har dock inte funnit någon enhetlig grund till varför de valde att gå skilda vägar. Det jag fann var en motivering till att Svenska kyrkan skulle bli ett eget rättssubjekt som själv kunde reglera sina angelägenheter (Regeringen 2017). Här ser jag att det skulle vara intressant att forska vidare på vad skilsmässan betytt för personer som arbetar inom Svenska kyrkan och staten och vilka fördelar respektive nackdelar det anses ha medfört i praktiken.

9. Referenslista

Axelsson, Runo & Bihari Axelsson, Susanna (2013) *Om samverkan – för utveckling av hälsa och välfärd*. Lund: Studentlitteratur AB

Blennberger, Erik & Hansson, Mats J (2008) *Diakoni -tolkning, historik, praktik*. Stockholm: Verbum förlag AB

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB

Bäckström, Anders (2001) *Svenska kyrkan som välfärdsaktör i en global kultur. En studie av religion och omsorg*. Stockholm: Verbum förlag AB

Denscombe, Martyn (2016) *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*.

Lund: Studentlitteratur AB

Engel, Charlotte (2006) *Svenska kyrkans sociala arbete - för vem och varför? En religionssociologisk studie av ett diakonalt dilemma*. Stockholm: Elanders Gotab
<<http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:356786/FULLTEXT01.pdf>> (2016-12-12)

Glasbergen, Pieter (2011) *Understanding partnerships for sustainable development analytically: The ladder of partnership activity as a methodological tool; Environmental Policy and Governance*, January 2011, Vol.21(1).

Harju, Anne, Hjort, Torbjörn, Montesino, Norma (2009) *Utanför välfärdsstaten - om frivilligt socialt arbete och ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Working Paper Series MiV 2009:1*.

Jeppsson Grassman, Eva (2001) *Socialt arbete i församlingens hägn*. Stockholm: Verbum förlag AB

Leis, Annette (2004) *Den kyrkliga diakonins roll inom ramen för två välfärdssystem. En jämförande fallstudie av två diakoniinstitutioner i Sverige och Tyskland.*

<<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:164966/FULLTEXT01.pdf>> (2016-12-22)

Linde, Stig (2010) *Församlingen i granskningsamhället.*

<<http://lup.lub.lu.se/search/record/1685498>> (2016-12-22)

Linde, Stig & Svensson, Kerstin (2013) *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv.*

Stockholm: Liber AB

Länsstyrelsen (2009) *Kommunernas samverkan med organisationer och föreningar - En kartläggning av de skånska kommunernas samverkan med organisationer och föreningar inom den ideella sektorn.* Malmö: Länsstyrelsen i Skåne län

<<http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/sv/publikationer/2009/RapportSamverkan.pdf>> (2017-05-03)

Mason, Jennifer (1996) *Qualitative researching.* London: Sage

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2002) *Perspektiv på sociala problem.* Stockholm: Natur&Kultur.

Nationalencyklopedin (2016) *Diakoni*

<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/diakoni>> (2016-12-05)

Nationalencyklopedin (2017) *Samverkan*

<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/samverkan> (2017-05-04)

Ovretveit, John (1996) *Five ways to describe a multidisciplinary team. Journal of Interprofessional Care, 10:163-171.*

Regeringen (2017) *Regeringens proposition 1997/98:116 - Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund.*

<<http://www.regeringen.se/49bb8e/contentassets/09260777f06a4fbcab6f550a8bb31dbe/staten-och-trossamfunden---bestammelser-om-svenska-kyrkan-och-andra-trossamfund>> (2017-01-05)

Riksdagen (2017) *Socialtjänstlag (2001:453) - Svensk författningssamling 2001:453*

<http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453> (2017-01-09)

Socialstyrelsen (2017) *Från skrå till myndighet – den slingriga vägen till Socialstyrelsen.*

<<http://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen/socialstyrelsenshistoria>> (2017-01-10)

Svenska akademiens ordbok (2017) *Välfärd*

<<http://www.saob.se/artikel/?seek=Välfärd+&pz=1>> (2017-01-10)

Svenska kyrkan (2016) *Kyrkans sociala arbete - diakoni.*

<<https://www.svenskakyrkan.se/kyrkans-sociala-arbete---diakoni>> (2016-12-19)

Svenska kyrkan (2017a) *Svenska kyrkan - om oss*

<<https://www.svenskakyrkan.se/om-oss>> (2017-12-05)

Svenska kyrkan (2017b) *Svenska kyrkan i siffror*

<<https://www.svenskakyrkan.se/statistik>> (2017-12-05)

Svenska kyrkan (2017c) *Kyrkoordningen.*

<<https://www.svenskakyrkan.se/kyrkoordningen>> (2017-01-17)

Svenska kyrkan (2017d) *Ekonomi.*

<<https://www.svenskakyrkan.se/ekonomi>> (2017-01-17)

Svenska kyrkan (2017e) *Diakon - Vad gör en diakon egentligen?*

<<https://www.svenskakyrkan.se/rimbo/diakoni>> (2017-12-05)

Thylefors, Ingela (2016) *Chef- och ledarskap inom välfärdssektorn*. Stockholm: Natur & Kultur

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB

Vetenskapsrådet (2017) *Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Warne, Karin (2007) Socialen skickar fattiga till kyrkan för att få hjälp. *Dagens Nyheter*

<<http://www.dn.se/sthlm/socialen-skickar-fattiga-till-kyrkan-for-att-fa-hjalp/>> (2017-02-14)

10.0 Bilagor

10.1 Intervjuguide

Del 1: Bakgrund:

- Var arbetar du?
- Vad har du gått för utbildning?
- Tidigare yrkeserfarenhet?
- Hur länge har du jobbat på ditt nuvarande jobb?
- Var det något som var speciellt viktigt för dig i valet av yrke?
- Vad finner du stimulerande med ditt arbete?
- Tycker/finner du att något känns svårt eller utmanande i ditt arbete?
- Hur kan en arbetsdag se ut för dig?
- Vilken målgrupp arbetar du främst med?
- Vad skulle du säga att ditt arbete går ut på?
- Vilka kontaktnät arbetar du med eller i?
- Vem fattar beslut om vilka insatser som ska sättas in, eller hur man går till väga i ett ärende?

Del 2: Synen på välfärd

- Vad betyder begreppet välfärd för dig?
- Hur ser du att välfärd synliggörs i det arbetet du utför?
- Vem står för välfärden? När den alla?
- Har välfärden eller strävan efter välfärd några negativa konsekvenser/effekter?
- Vad för hjälpbehov kan du se i dagens samhälle?
- Hur ser möjligheterna ut att tillfredsställa dessa behov?
- Vad anser du borde förändras?
- Hur ser du på dessa behov inför framtiden?
- Tror du att vissa grupper utsatthet eller utanförskap går att undvika i ett välfärdssamhälle?

- Är det något att sträva efter eller finns det andra mål som är viktigare, eller mer möjliga att uppnå?
- Vilka metoder ser du som mest effektiva när det kommer till välfärd?

Del 3: Kontakten mellan Svenska kyrkan och Socialtjänsten i praktiken

- Ser du det som att Svenska kyrkan och Socialtjänsten i praktiken samarbetar?
- Hur ser du på relationen de två emellan gällande värderingar, metoder, mål och syfte?
- Ser du att samarbetet de emellan kan förändras eller förbättras?
- Borde fler instanser/organisationer engageras i samarbetet?
- Vad skulle du säga är den största skillnaden mellan Svenska kyrkan och Socialtjänsten när det kommer till arbetet som utförs?
- Vad finns det för likheter/skillnader?
- År 2000 skildes kyrkan och staten åt. Har du märkt att detta haft någon betydelse för dina möjligheter att utföra ditt arbete?
- Hur har det påverkat din organisation?
- Kan det ha påverkat vem du har kontakt med idag och/eller hur den kontakten ser ut?

10.2 Informationsbrev

Hej!

Mitt namn är Emma Silver. Jag är en 24 årig student som håller på att skriva min avslutande kandidatuppsats på Socionomprogrammet vid Lunds Universitet. Jag har intresserat mig för ämnet Svenska Kyrkan som välfärdsaktör. Det jag vill ta reda på med min uppsats är hur diakoner och socialarbetare ser på Svenska Kyrkans hjälpresurser. Finns det något samarbete dem emellan och hur ser det i så fall ut? Därför skulle jag gärna vilja intervjua tre diakoner och tre socialarbetare i X kommun. Ni som ställer upp på att bli intervjuade har rätt till att avbryta när ni vill. Intervjumaterialet kommer enbart användas till min uppsats och inte vara

tillgängligt för någon annan. Materialet kommer också koda och anonymiseras i uppsatsen. För att göra det lättare för mig att analysera intervjuerna skulle jag gärna vilja spela in dem om ni samtycker till det. Avsatt tid för intervjuerna är 45min - 1 timme. Jag skulle gärna se att intervjuerna sker någon gång nästa vecka dvs v. 46.

Student: Emma Silver

Handledare: Annika Capelán

Hoppas vi hörs av inom kort!

Med vänlig hälsning, Emma Silver

2016-11-15